

УДК 394.9 (477+575.1)

Олександр Дуднік*

УКРАЇНСЬКО-УЗБЕЦЬКІ СТОСУНКИ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

У статті розкриваються історичні витоки становлення й розвитку українсько-узбецьких взаємовідносин, починаючи з другої половини XIX ст., досліджуються чинники формування дружніх і братських взаємовідносин між двома народами, висвітлюється політика урядів двох держав у плані розвитку міждержавних зв'язків у сфері науки, освіти і культури.

Ключові слова: хвилі еміграції, діаспора, взаємовідносини, міжетнічні контакти, зв'язки, міждержавні договори, національно-культурні центри, дні культури, стратегічне партнерство, співпраця, науково-технічна сфера, освіта, мистецькі постаті.

В статті розкриваються історичні істини становлення і розвитку українсько-узбецьких взаємовідносин, починаючи з другої половини XIX століття, досліджуються фактори формування дружніх і братських взаємовідносин між двома народами, висвітлюється політика урядів двох держав у плані розвитку міждержавних зв'язків у сфері науки, освіти і культури.

Ключевые слова: волны эмиграции, диаспора, взаимоотношения, межэтнические контакты, связи, межгосударственные договоры, национально-культурные центры, дни культуры, стратегическое партнерство, сотрудничество, научно-техническая сфера, образование, художественные фигуры.

The historical sources of becoming and development of the Ukrainian-Uzbek mutual relations open up in the article, since from the second half of the nineteenth age, the factors of forming of friendly and brotherly mutual relations are probed between two people, lights up the politician of governments of two states in the plan of development of intergovernmental connections in the field of science, education and culture.

Key words: waves of emigration, diasporas, mutual relations, interethnic contacts, connections, intergovernmental agreements, nationally-cultural centers, days of culture, strategic partnership, collaboration, scientific and technical sphere, education.

Нині, на думку багатьох політологів, ні світова економіка, ні світова політика не здатні запобігти всесвітній катастрофі, що насувається, якщо і далі ігноруватимуться чинники культурного характеру. Сьогодні культурі відводиться роль і місце ключової ланки у розв'язанні основних питань сучасного світового розвитку. Культура розглядається як чинник, що зумовлює й опосередковує всю систему міжнародної і національної безпеки в сучасному світі. Наприклад, уже

* Дуднік Олександр – кандидат історичних наук, науковий співробітник Фонду Президентів України Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського.

всебічно проаналізовано вплив кризи духовно-ціннісних орієнтацій у світі, що стрімко наближається, на руйнування існуючої системи міжнародної безпеки, включаючи інститут ООН. Отже, без усвідомлення й осмислення питання культурного зближення народів сучасний світ може втратити майбутнє.

У цьому плані актуальним є розгляд українсько-узбецької міждержавної співпраці у науково-технічній, освітній й культурній сферах, яка є прикладом всебічного зближення, взаємного пізнання та формування дружніх відносин між народами різних етносів і цивілізацій.

Велику роль у розвитку українсько-узбецьких міждержавних наукових, культурних і мистецьких зв'язків відіграє більш ніж 100-тисячна українська діаспора Узбекистану та понад 30-тисячна узбецька діаспора України. Це – справжній культурний міст між двома народами та важливий чинник, що сприяє подальшому поглибленню двостороннього торговельно-економічного та політичного співробітництва, передусім, розвитку взаємодії двох держав на міжнародній арені.

Перші українці оселялися на узбецьких землях ще в 1860-х рр., коли розпочалася колонізація Середньої Азії Росією. Окремі українські поселення з'явилися на передгір'ях Тянь-Шаню, переважно поблизу Ташкента після спорудження на початку ХХ ст. залізниці Оренбург – Арись, завдяки цьому згодом переселення стало масовим.

У 1920-х-1930-х рр. значне число українців було примусово переселено до Узбекистану за опір колективізації та інші форми неприйняття політики радянської влади. Зокрема, у зв'язку із швидкою індустріалізацією республіки сюди прибували великі групи українських робітників і спеціалістів для роботи на машинобудівних заводах та інших промислових підприємствах. Якщо перепис 1926 р. зафіксував тут 25,8 тис. українців, то в 1939 р. їх нараховувалося вже 73,8 тис. осіб¹. Від цього часу чисельність українського населення Узбекистану повільно зростала.

Наступна хвиля української еміграції до Узбекистану розпочалась у 1941 р., з початком Великої Вітчизняної війни. Україна вивозила до цієї центрально-азіатської республіки дитячі будинки та дітей, які втратили батьків. Через дитячий евакопункт на ташкентському вокзалі щодоби проходило від 200 до 400 дітей. Чимало з них не пам'ятали про себе нічого. Таких розгублених дітей, які часто не могли назвати навіть свого прізвища, приводили до спеціальних розподільників. Там їм давали нові прізвища, бувало що й імена, а лікар визначав вік.

Оскільки дитячих будинків катастрофічно бракувало, уряд Узбекистану звертався до місцевих жителів із проханням розібрати дітей по сім'ях. Узбецькі сім'ї багатодітні, по 7–10 дітей, а пропонували взяти в дім ще якогось хлопчика чи дівчинку. Брала всі: від першого секретаря ЦК Компартії Узбекистану Усмана Юсупова до коваля Шоахмеда Шамахмудова. Всиновлювали дітей і установи. Були сини колгоспів, трамвайних парків, перукарень, пекарень.

Загалом, близько двохсот тисяч дітей з України знайшли притулок в Узбекистані під час Великої Вітчизняної війни. Більшість з них ніколи не повернулася на Батьківщину. Вони вирости й стали громадянами Узбекистану, який для них став рідною землею. Як наслідок, згодом укладалися змішані українсько-узбецькі шлюби, з'являлися нові сім'ї. Уклад їхнього життя нічим не відрізнявся від

традицій заведених в узбецьких родин, адже українці, як і узбеки, переважно проживали в сільській місцевості. Сім'ї, як в узбеків, були великі – по десятеро дітей, по двадцяті вноуків. Рідна мова – узбецька. З українських слів у пам'яті збереглося кілька, напевно, найдорожчих: «хата», «криниця», «рушник»...

В пам'ять про ті події у 1982 р. в Ташкенті був відкритий незвичайний пам'ятник: узбечка, оточена дітьми, літній узбек підводить до неї ще одну дитину. Узбечку звать Бахрі, вона мати, яка виростила й виховала 14 дітей, але жодного з них не народила².

Після землетрусу в квітні 1966 р. чимало українських будівельників відновлювали Ташкент, тому не випадково, що в центральному районі узбецької столиці – одному з тих, де працювали українці, знаходиться вулиця Тараса Шевченка, на якій розташована школа-ліцей імені Шевченка.

Отже, в тяжкі роки історичного розвитку узбецький і український народи протягували один-одному руку допомоги, проявляли найвищі людські якості, а тому, незважаючи на понад дві тисячі кілометрів, які відділяють їх, а також відмінність мов, релігій, культури та традицій, українсько-узбецькі взаємовідносини носять дружній та братерський характер.

Під час Другої світової війни на територію Узбекистану з України було також евакуйовано ряд промислових підприємств та установ культури. Зокрема, в Ташкенті працював театр ім. І.Франка, артисти якого – серед них Наталя Ужвій, Євген Пономаренко, Амвросій Бучма – стали улюбленими узбецької театральної публіки. З того часу взаємний інтерес двох народів до культури один одного є традиційним. Він став тим чинником, що й нині духовно зближує і збагачує народи³.

Українська діаспора в Узбекистані сформувалася, переважно, в період після Вітчизняної війни. Від 1959 р. до 1970 р. чисельність українців у республіці зростає з 87,9 тис. до 111,7 тис. осіб. У 1979 р. в Узбекистані проживало вже 113,8 тис. етнічних українців, а за даними перепису населення 1989 р. – 153,2 тис. (0,8 % населення країни). Це найбільша за чисельністю українська діаспора в країнах Центральної (Середньої) Азії. Більше половини з них мешкало в Ташкенті (60,0 тис.; 2,9 % населення столиці) та в столичній області (26,6 тис.; 1,2 % населення). Нині в Ташкенті проживає 46 тис. українців. Відносно мало їх було в інших областях. Зокрема, в Самаркандській області проживало 14,2 тис. осіб (0,6 %), в Бухарській – 12,9 тис. (0,8), у Ферганській – 11,1 тис. (0,5). Своєю рідною мовою вважали українську 49,2 % українців Узбекистану⁴.

За радянських часів умов для національно-культурного розвитку українців Узбекистану не було. Як і в більшості інших неслов'янських республіках колишнього Радянського Союзу, вони були слабо інтегровані в середовище корінного етносу. Становлячи разом із більш чисельними росіянами основну масу кваліфікованих робітників і виробничо-технічної інтелігенції, вони жили, певною мірою, ізольовано від узбецького населення. Незважаючи на тісні міжетнічні контакти, українці й узбеки зберігали між собою культурну дистанцію, шлюби між ними були досить рідкісними. Українці не знали й не відчували потреби знати мову титульного етносу республіки. Так, під час перепису 1989 р. лише 0,1 % українців назвали узбецьку

мову своєю рідною та ще 3,5 % вільно володіли нею. За своїми соціальними й культурними характеристиками українці наближалися до місцевих росіян і дедалі більше русифікувались, а почасти й зливалися з ними. У тому ж 1989 р. понад 50 % українців Узбекистану назвали своєю рідною мовою російську⁵.

Водночас необхідно зазначити, що розпад СРСР і утворення незалежного Узбекистану спочатку поставили місцевих українців у складне становище. Вони постали перед потребою подолання існуючої між ними і титульним етносом культурної дистанції й інтеграції, власне, в узбецьке середовище. Зокрема, необхідно було вивчати узбецьку мову, інакше зменшувалися шанси на отримання освіти, кваліфікації, влаштування на роботу тощо. Поряд з економічною кризою, що охопила, передусім, великі підприємства, на яких працювала більшість місцевих українців, це зумовило зростання еміграційних настроїв. Протягом 1992–1996 рр. з Узбекистану в Україну на постійне місце проживання прибуло 93,8 тис. осіб, у зворотному напрямі виїхало 13,2 тис. Позитивне для України сальдо за результатами міграційного обміну населенням з Узбекистаном сягнуло за ці роки 80,5 тис. чоловік. Абсолютну більшість їх становили українці.

Ситуація змінювалася поступово у контексті становлення між Україною та Узбекистаном відносин як між двома суверенними, незалежними державами. Початок цьому було покладено *Договором про основи міждержавних відносин, дружбу та співробітництво* від 28 жовтня 1991 р.

В основі українсько-узбецьких міждержавних відносин, крім дружніх і братерських стосунків двох народів, лежить взаємодоповнюваність економік країн і єдність їхніх поглядів із багатьох питань зовнішньої політики, зокрема щодо СНД.

У серпні 1992 р., під час першого візиту Президента Республіки Узбекистан І. Каримова в Україну, сторони підписали *«Договір про основи міждержавних відносин, дружбу та співробітництво між Україною та Узбекистаном»*.

Нині на основі традиційно дружніх і братерських зв'язків між українським і узбецьким народами розвиваються двосторонні міждержавні відносини в культурно-гуманітарній сфері, передусім, в галузі науки й освіти. Вони створили сприятливий ґрунт для створення й діяльності в Узбекистані українських національно-культурних центрів, а в Україні – узбецьких. Двостороння співпраця у сфері забезпечення потреб діаспор, що проживають на території України та Узбекистану, будується на паритетній основі, з урахуванням реалій, пов'язаних з подальшим становленням двох держав.

У 1993 р. в Ташкенті було засновано Український культурний центр "Батьківщина" (голова – С. Мансуров-Ковригенко), який прагне згуртувати українську діаспору Узбекистану на засадах збереження етнічної ідентичності, відродження української культури, традицій, зміцнення міжетнічного порозуміння та злагоди в узбецькому суспільстві. На початку 2000-х рр. Культурний центр включав колективних членів: Ташкентський тракторний завод (понад 200 членів), Ташкентський сільськогосподарський машинобудівний завод (Ташсільмаш) (150), Ташкентське авіаційне виробниче об'єднання (ТАВО) ім. Чкалова (516) і його ансамбль "Калинка", а також музей Грабовського (25). При центрі діє український фольклорний колектив

“Черемшина” (керівник Марія Гавриляк), ансамбль народних інструментів (Тетяна Денисенко). Центр співпрацює з Ташкентською народною філармонією, де успішно діє фольклорний ансамбль “Джерело” (керівник – Тамара Савенко).

Центр влаштовує відзначення національних свят, численні виставки, вечори, присвячені видатним постатям української історії та культури – Т. Шевченку, Л. Українці, Г. Сковороді, М. Гоголю; концерти майстрів мистецтв, фестивалі узбецької та української музики, надає благодійну допомогу дітям-сиротам та літнім людям українського походження. Культурним центром засновано спеціальні премії ім. Т. Шевченка та пам'ятний знак, яким нагороджуються особи і колективи, що зробили значний внесок у розвиток дружби та міжнародної злагоди між народами.

Виникненню та діяльності українських національно-культурних центрів в Узбекистані значною мірою сприяла *«Декларація про шляхи поглиблення українсько-узбецького співробітництва»*, підписана в червні 1995 р. в Ташкенті президентами обох країн. У Декларації, зокрема, закріплювалося зобов'язання сторін не допускати будь-якої дискримінації представників обох народів за національною ознакою. Були також підписані міжурядові угоди про співробітництво в сфері освіти, науки і технологій, а також в галузі охорони здоров'я, фізичної культури та спорту⁶.

Крім “Батьківщини”, нині в Узбекистані діє ще п'ять українських культурних центрів: Республіканський центр «Славутич» (м. Ташкент), «Надія» (м. Янгіюль), «Мрія» при заводі ТАВО ім. Чкалова (м. Ташкент), Український культурний центр Ташкентської області та Український культурний центр м. Алмазик.

Єдина українськомовна газета “Надія” випускається Янгіюльським українським культурним центром. На її сторінках публікуються матеріали, присвячені внутрішній та зовнішній політиці України, двостороннім відносинам, життю української громади в Узбекистані. Газета існує на громадських засадах і розповсюджується безкоштовно. Вона потребує постійної допомоги з боку Центру у вирішенні низки проблем, зокрема, пов'язаних з фінансуванням та матеріальним забезпеченням.

З 1996 р. Український культурний центр «Батьківщина» став випускати одноіменний вісник «Батьківщина». Того ж року на узбецькому телебаченні почала виходити телепередача «Добра хата», яка значну частину ефірного часу присвячує популяризації української культури.

У листопаді 1997 р. з великим успіхом пройшли Дні української культури в Республіці Узбекистан, ініційовані президентами Л. Кучмою та І. Карімовим. Представники уряду і засобів масової інформації Узбекистану відзначали, що така широкомасштабна культурна акція відбулася в країні вперше за шість років незалежності.

У грудні 1997 р. засновано товариство дружби «Узбекистан – Україна» (голова – керівник Державної акціонерної корпорації «Уздонмахсулот» Алім Атаєв), покликане сприяти розвитку та поглибленню співпраці й взаєморозуміння між двома країнами, зміцненню дружби між двома народами.

Основою для подальшого розвитку українсько-узбецьких взаємовідносин, у тому числі, в галузі культури та мистецтва став *«Договір про дружбу і подальше поглиблення всебічного співробітництва між двома державами»* підписаний

Президентами Л.Д. Кучмою та І.А. Каримовим 19 лютого 1998 р. Згідно з Договором Республіка Узбекистан визначена стратегічним партнером України. Обидві держави зобов'язалися сприяти подальшому розвитку українсько-узбецького стратегічного партнерства в дусі рівноправності, взаєморозуміння, поваги та довіри, що існують між двома державами.

У березні 2001 р. в середній школі-лицей № 110 ім. Т.Г. Шевченка (м. Ташкента), збудованій після землетрусу 1966 р. українськими будівельниками, відкрито факультативний клас з вивчення української мови та літератури, там же працює українська недільна школа.

Українські гідробудівники допомагають узбецькому народу в розбудові їхньої столиці. Вони розробили проекти житлових мікрорайонів м. Ташкента – «Чіланзар» та «Український», здатні витримувати сильні землетруси.

У грудні 2002 р., під час дводенного візиту до Республіки Узбекистан, тодішній Президент України Л. Кучма брав участь у церемонії відкриття пам'ятника Т. Шевченку в Ташкенті. Виступаючи на церемонії, глава української держави сказав, що на цьому місці два роки тому він разом з Ісламом Абдуганієвичем заклали пам'ятний камінь, а сьогодні ми відкриваємо величний монумент – дар українського народу братському народу Узбекистану. Спільні зусилля представників української діаспори, міської влади Ташкента, Посольства України втілилися не просто в пам'ятник нашому Великому Кобзарю, а стали ще одним символом нашої вічної дружби. Символічним є те, що пам'ятник Великому Кобзарю споруджений перед прекрасним шкільним комплексом, який названо його іменем. Як зазначалося, школа була зведена українськими будівельниками після руйнівного землетрусу в 60-і роки ХХ ст. Символічно й те, що за роки діяльності школа-лицей дала путівку в життя понад шести тисячам молодих людей багатьох національностей.

Президент України від імені українського народу висловив глибоку вдячність скульптору Леоніду Рябцеву, керівництву Ташкента, особливо хокіму Рустаму Шоабдурахманову, представникам української діаспори. Завдяки їхнім зусиллям пам'ять про великого сина українського народу увічнена на землі Узбекистану.

Звертаючись до представників української діаспори, Президент підкреслив, що коли йому знов доведеться побувати в Ташкенті, то він знає: «... тут є Україна, тут є Кобзар, тут є наші надійні і віддані друзі». Л. Кучма впевнений, що цей день стане ще однією яскравою сторінкою в зміцненні українсько-узбецької дружби⁷.

З того часу щороку 9–11 березня в Ташкенті відбуваються урочисті церемонії, присвячені річницям Т. Шевченка. У них беруть участь не тільки співробітники дипломатичної установи України, представники Українських культурних центрів, керівництво, вчителі та учні школи-лицей № 110 ім. Т. Шевченка, а й представники узбецької творчої інтелігенції, держави, ЗМІ, громадськість Ташкента та звичайні громадяни республіки. Заходи по вшануванню пам'яті Великого Кобзаря проводяться в Республіканському інтернаціональному центрі та Республіканській дитячій бібліотеці Узбекистану, за участі їхнього керівництва. У школі-лицей проходять тематичні уроки, присвячені життю і творчості Великого Українця, відбувається покладання квітів до пам'ятника Т. Шевченка⁸.

На одному з таких свят відомий поет, колишній голова узбецького Союзу письменників Нормурат Нарзуллаєв прочитав «Заповіт» Т. Шевченка узбецькою мовою та ознайомив присутніх із власним примірником антології вірша «Заповіт», виданої мовами народів світу. Поет також прочитав вірша, присвяченого вулиці Тараса Шевченка в Ташкенті, написаного ним спеціально до урочистого заходу⁹.

Продовжуючи радянські традиції, активно розвивається українсько-узбецька співпраця в галузі освіти. У межах чинної Угоди між Україною та Узбекистаном про співробітництво в сфері освіти Україна у плановому порядку надає свої вищі навчальні заклади (ВНЗ) для молоді Узбекистану. У 2003–2004 навчальному році тридцять один студент партнерської сторони безкоштовно навчався у ВНЗ України. Замовлення на навчання формуються на основі бажань української діаспори і таких промислових велетнів як Навоїський і Алмаликський гірничо-металургійні комбінати, АТ «Вугілля» тощо. Професію вони здобувають в найкращих ВНЗ, таких як Національний авіаційний університет (м. Київ), Національна гірничо та Національна металургійна академії України (м. Дніпропетровськ), Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (м. Харків) і Донецький національний технічний університет та багато інших. З 2004/2005 навчального року Україна виділяє гранти, у межах 35 місць, узбецькій молоді для навчання в своїх ВНЗ. Запроваджена програма обміну студентами національних університетів двох країн, що передбачає, зокрема, проходження ними навчальної практики в Україні та Узбекистані.

Українські студенти в Узбекистані вивчають економіку, дипломатію, лінгвістику. Студенти III курсу філологічного факультету Київського національного університету ім. Т. Шевченка, які опановують узбецьку мову, проходили у II кварталі 2003 р. навчання у складі груп Ташкентського національного університету ім. Мірзо Улугбека¹⁰.

Восени 2004 р. Президенту України Л. Кучмі було вручено Диплом Почесного доктора, мантию і медаль Національного університету «Узбекистан» ім. М. Улугбека (м. Ташкент). Вручаючи нагороду, ректор Національного університету «Узбекистан» Турабек Далимов підкреслив, що цим відзначено заслуги Глави Української держави у розширенні українсько-узбецьких відносин та вагомий внесок у розвиток науки і освіти.

Зі свого боку Л. Кучма наголосив, що для нього ця нагорода – висока честь. Він привітав тісні зв'язки Національного університету «Узбекистан» з Київським Національним університетом ім. Т. Шевченка, відзначивши високу роль узбецького навчального закладу у розвитку співпраці між провідними університетами двох держав¹¹.

Л. Кучма зауважив, що був і завжди залишиться другом Узбекистану. Під час зустрічі зі своїм узбецьким колегою він обмінявся з ним думками щодо стану та перспектив взаємодії двох держав у галузі науки й освіти. Український Президент високо оцінив започаткування в Узбекистані програми підготовки наукової еліти, яка, за його словами, є потужним стимулом для розвитку та підтримки талановитої молоді країни.

У 2004 р. делегація Національного університету «Узбекистан» перебувала в Києві у рамках урочистостей з нагоди святкування 170-річчя Київського національного університету ім. Т. Шевченка¹². Вчена ради провідного українського вищого навчального закладу схвалила рішення про присвоєння Президенту Узбекистану – І. Каримову звання Почесного доктора Київського національного університету ім. Т. Шевченка. У червні 2004 р. під час поїздки до Республіки Узбекистан ректор Київського національного університету В. Скопенко вручив главі узбецької держави відповідний диплом¹³. В.Скопенко під час зустрічей з президентом, а також міністром середньої і вищої освіти Узбекистану та ректором Національного університету Узбекистану ім. М. Улугбека обговорив подальший розвиток співробітництва між вищими навчальними закладами двох держав. Українському ректору, академіку В.В. Скопенку було присвоєне звання Почесного доктора Національного університету Узбекистану¹⁴.

Навесні 2004 р. Запорізький національний технічний університет (ЗНТУ) відвідала делегація Узбекистану, до складу якої входили Посол Узбекистану в Україні Равшанбек Алімов та радник посла з торгово-економічних питань Салахїтдін Салїхов. Гостей прийняв ректор університету С.Б. Беліков. Під час зустрічі було обговорено питання про встановлення культурних, наукових та ділових зв'язків між ЗНТУ та університетом м. Навої¹⁵.

Українсько-узбецька співпраця в науково-технічній сфері нині стримується через обмеженість бюджетних коштів з обох сторін, хоча витримали конкурс і прийняті до реалізації дев'ять спільних наукових проєктів. Головними напрямками співробітництва, в яких зацікавленість проявляють обидві країни, є – охорона здоров'я, виробництво, переробка та зберігання сільськогосподарської продукції, а головне – нетрадиційні джерела енергії.

На жаль, сьогодні в рамках українсько-узбецької науково-технічної програми виконується тільки один проєкт, що одержав широкий міжнародний резонанс, – це «Розвиток спостережувальної бази наземної оптичної астрономії на горі Майданак». За цим проєктом у 1997–1998 рр. отримано інформацію, що викликала значний інтерес світової наукової громадськості. Як наслідок, на міжнародній нараді з гравітаційних лінз (10–12 червня 1998 р.) в м. Осло (Норвегія) було прийнято рішення сприяти (за умови державної підтримки програми) підвищенню рівня матеріального забезпечення програми у вигляді розробки та виготовлення у Франції приладів для дослідження гравітаційних лінз. Крім того, відкрито WEB-сторінку в Інтернеті та запропоновано створити Міжнародний фонд для підтримки системи моніторингу гравітаційних лінз, до якої увійде обсерваторія на горі Майданак¹⁶.

Отже, спільний проєкт дозволив українським й узбецьким науковцям високо піднести рейтинг національних наук у світі та сприяв виділенню міжнародними організаціями допомоги у вигляді сучасних приладів. Нині триває робота над проєктами зі створення спільної лабораторії у сфері використання нетрадиційних джерел енергії.

В Узбекистані з повагою ставляться до пам'яті визначних науковців, які жили і працювали в республіці. У 1975 р. в Ташкенті було відкрито музей відомого вче-

ного, педагога, українця за походженням, який прославив Узбекистан винаходом телефону (дослідження цього апарату проходили у Ташкенті в 1928 р.) – Бориса Павловича Грабовського, а у 2001 р. Сергелійський центр науково-технічної творчості учнів і молоді, що діє при музеї, та Український культурний центр «Батьківщина», за сприяння Посольства України в Узбекистані, відзначили 100-й ювілей від дня народження Б. Грабовського¹⁷.

Практично немає авторитетного конкурсу в образотворчому, літературному і театральному мистецтві в Україні або в Узбекистані, в якому б не брали участі видатні таланти з обох сторін.

Однією з визначних мистецьких постатей, що єднає два народи є заслужена артистка України та Узбекистану, провідна солістка Ташкентського державного театру музичної комедії (оперети), випускниця Київської консерваторії, кавалер ордена «Дустлик» (Дружба) – Зінаїда Соловей. «Наш Соловей» – так з любов'ю називають її узбецькі глядачі¹⁸.

Ще одне юне дарування – учасниця українського культурного центру «Батьківщина» (м. Ташкент) – художниця Оксана Бедрицька. Вона є гордістю як українського, так і узбецького народів. Оксанка має незвичайне вміння – вона малює пластиліном. Запроваджена нею нова техніка в образотворчому мистецтві дає їй можливість створювати унікальні картини. Дванадцятирічна дівчина вже є учасницею та призером багатьох національних та міжнародних виставок. У 2003 р. вона стала переможницею спочатку 7-го Фестивалю дитячої творчості «Світ без темних фарб» у номінації Інтернет-конкурсу, що проводився Харківською міською художньою галереєю, а потім – лауреатом Московського міжнародного конкурсу-фестивалю «Троянда вітрів». Її персональні виставки творів проходили у 2003 р. в Музеї сучасного мистецтва Узбекистану, а восени 2004 р. у Палаці мистецтв «Український дім» у Києві під назвою «Я малюю пластиліном». О. Бедрицька вже є досить відомою особистістю – про неї пишуть газети, за її участю знімають телепередачі¹⁹.

Талановиті представники Узбекистану є частими учасниками міжнародного конкурсу молодих виконавців сучасної естрадної пісні імені Володимира Івасюка та Міжнародного пісенного фестивалю «Пісня буде поміж нас», що проходить в українському місті Чернівці.

В українських містах вивчають і шанують творчість класика узбецької поезії – А. Навої. Зокрема, в 2006 р. в м. Кіровограді обласна наукова бібліотека ім. Д. Чижевського провела книжкову виставку, присвячену 565-й річниці від дня народження Алішера Навої²⁰.

Нині в Україні чималий інтерес до традицій побуту й культури народів Центральної Азії і, зокрема, Узбекистану. З'являються кафе та ресторани узбецької кухні, поширена гра в нарди.

Активно розвиваються українсько-узбецькі зв'язки у спорті. Яскравим прикладом є виступи кращого футболіста Узбекистану Максима Шацьких за провідний футбольний клуб України – київське «Динамо».

Отже, завдяки великій українській діаспорі в Узбекистані, становленню незалежності української й узбецької держав, нині з'явилася можливість для

збереження національної ідентичності українського населення Узбекистану, а узбецького в Україні, для повноцінної інтеграції української й узбецької національних меншин в громадянські суспільства Узбекистану й України.

Існування двох суверенних держав – Узбекистану й України створює сприятливі умови для розвитку й поглиблення дружніх і братерських українсько-узбецьких міжнаціональних зв'язків, для співпраці в науково-технічній сфері, освіті й культурі, що в умовах сучасних глобальних викликів і ризиків має стати одним з важливих чинників запобігання міжетнічних та міжцивілізаційних конфліктів, гарантування національної та міжнародної безпеки.

Разом з тим, на сучасному етапі, для розширення й поглиблення співробітництва між двома народами і державами необхідно більше уваги приділяти розвитку туризму, обміну делегаціями трудових колективів виробничих підприємств і науково-дослідних установ. Особливо важливо проводити спільні міжнародні конференції, семінари в різних галузях природничих і гуманітарних наук: хімія, біологія, математика, історія, міжнародні відносини, соціологія, політологія та інші.

-
- ¹ Українська всевітня координаційна рада (УВКР). Українці в Узбекистані. – http://uvkr.com.ua/ua/structure/ukr_gromady/Uzbekistan.html.
 - ² Золозов А. Українці Юлдаш Шахамудов, Худайберди Гадоєв та інші // Дзеркало тижня. – 2001. – № 51 (324). – С. 5–6.
 - ³ Українсько-узбецькі відносини. – <http://www.mfa.gov.ua/uae/ua/publication/content/965.htm>.
 - ⁴ Українська всевітня координаційна рада (УВКР). Українці в Узбекистані. – http://uvkr.com.ua/ua/structure/ukr_gromady/Uzbekistan.html.
 - ⁵ Там само.
 - ⁶ Інформаційно-довідковий матеріал до робочого візиту в Республіку Узбекистан Президента України Л.Д. Кучми. – <http://www.ukraine-embassy.co.il/ukraine/news/index.php?>
 - ⁷ Дар братському народу. – http://www.obriy.pib.com.ua/2002/52_02/index.shtml.
 - ⁸ Українські громади у країнах світу разом з дипмісіями України вшанували Великого Кобзаря. – <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/5537.htm>.
 - ⁹ Українські громади у країнах світу разом з дипмісіями України вшанували Великого Кобзаря. – <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/>
 - ¹⁰ Наука сьогодні. Щоденна інформація про новини у галузі науки і технологій. Освітня сфера. – http://www.mon.gov.ua/bulet/archive/31_07_2003_139_1671.doc.
 - ¹¹ Президент України – Почесний доктор університету імені Улугбека. – <http://www.utr.ukrintell.com.ua/news.20.09.2004;>
 - ¹² Кеуш Н. 170 років Київському національному університету імені Тараса Шевченка: здобутки та перспективи. Прес-центр КНУ. – <http://pressa.univ.kiev.ua/news>.
 - ¹³ Президент Республіки Узбекистан став Почётным доктором Киевского национального университета им. Т. Шевченко. – <http://russian.people.com.cn/31519/2593482.html>.
 - ¹⁴ Обумовлені питання подальшої співпраці в сфері освіти між Україною та Узбекистаном. <http://www.Прес-центр КНУ News.htm>; Ректор Киевского национального университета посетил Узбекистан. – http://ino.uzpak.uz/rus/news_rus/news_rus_2506.html.
 - ¹⁵ Посол Узбекистану побував у ЗНТУ // Інженер будівельник. – 2004. – 26 березня. – <http://zntu.edu.ua/base/gazeta/gazeta06-04/index.htm>.

- ¹⁶ Яцків Я.С., Богорш О.Т. Співпраця України з державами СНД у сфері науки і технологій. Прогноз експортоспроможності національного товару на ринку.
http://www.niurr.gov.ua/ukr/publishing/panorama1~2_2000/10_su.htm.
- ¹⁷ Українським громадам у країнах СНД та далекого зарубіжжя. –
<http://ukrsvit.kiev.ua/gazeta/arhiv/12>.
- ¹⁸ Взаємини вирізняються щирістю і конструктивністю // ДТРК "Всесвітня служба "Українське телебачення і радіомовлення" (УТР) (Аналітичний огляд). 03.08.2004.
- ¹⁹ Арська Ю. Дівчинка, яка малює пластиліном (укр.) // Прес-центр УВКР. –
<http://kobza.com.ua/content/view/14/09/04/>.
- ²⁰ Хроніка культурного життя Кіровоградщини (оглядова довідка за матеріалами преси та неопублікованими документами за лютий 2006 року. –
<http://www.library.kr.ua/bibliinf/hr200602.html>.